

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU16

Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn

Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn bedrivs effektivt och funnit flera brister. Riksrevisionen lämnar flera rekommendationer till de båda myndigheterna. Vidare rekommenderar Riksrevisionen regeringen att säkerställa att verksamheten vid barnhusen blir mer enhetlig, håller hög kvalitet och är tillgänglig för alla utsatta barn och unga.

Utskottet föreslår fyra tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Tillkännagivandena rör i korthet följande frågor (eventuella reservationer anges inom parentes):

- polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn (S, V)
- barnahus
- barnförhållanden (S, V, MP)
- översyn av sekretesslagstiftningen (S, V).

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns totalt tre reservationer (S, V, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2021/22:105 Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn.

Nio yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden.....	6
Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn.....	6
Reservationer	15
1. Polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, punkt 1 (S, V).....	15
2. Barnförhållsledare, punkt 3 (S, V, MP).....	15
3. Översyn av sekretesslagstiftningen, punkt 4 (S, V).....	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	17
Skrivelsen.....	17
Följdmotionerna	17

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 1,

2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4423 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.

Reservation 1 (S, V)

2. Barnahus

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om barnahus och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 3,

2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4423 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

3. Barnförhållning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om barnförhållning och tillkännager detta för riksdagen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 2 (S, V, MP)

4. Översyn av sekretesslagstiftningen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om översyn av sekretesslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 3 (S, V)

5. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:105 till handlingarna.

Stockholm den 7 april 2022

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Pontus Andersson (SD), Magnus Oscarsson (KD) och Gudrun Nordborg (V).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2021/22:105 Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort och den rekommendation som riktats till regeringen i rapporten Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare (RiR 2021:25).

Den 27 september 2021 överlämnade Riksrevisionen rapporten till riksdagen, som i sin tur överlämnade rapporten till regeringen den 12 oktober 2021. Regeringen överlämnade sedan sin skrivelse till riksdagen den 11 februari 2022.

Tre motioner har väckts med anledning av skrivelsen. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, barnahus, barnförhållare och översyn av sekretesslagstiftningen. Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservation 1 (S, V), 2 (S, V, MP) och 3 (S, V).

Riksrevisionens granskning

Bakgrund

Riksrevisionen har granskat om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn (isöb) bedrivs effektivt. Till isöb-brott räknas framför allt barnpornografibrott, utnyttjande av barn för sexuell posering, kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.

Granskningen har skett utifrån följande delfrågor, som speglar faktorer som enligt Riksrevisionen kan förväntas bidra till att förklara eventuella effektivitetsbrister:

- Har Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten en ändamålsenlig styrning och organisering av verksamheten för att motverka och hantera isöb-brott?
- Får polis och åklagare det stöd och kompetensutveckling de behöver?
- Samverkar polis och åklagare effektivt med varandra och med kommunernas socialtjänst?

I sin motivering till granskningen pekar Riksrevisionen på att internet har gett förövre tillgång till arenor där de kan söka kontakt för att begå sexuella övergrepp och utbyta övergreppsmaterial i större skala. Detta har enligt Riksrevisionen radikalt ökat riskerna för sexualbrott mot barn.

Riksrevisionens iakttagelser

Iakttagelser som rör Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens interna styrning och stöd

Riksrevisionen anser att det finns brister i den nationella styrningen och att Nationella operativa avdelningen (Noa) inom Polismyndigheten har dröjt med

att ta fram riktlinjer för internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, vilket har skapat otydlighet och öppnat för omotiverade regionala variationer i hur verksamheten organiseras.

Riksrevisionen konstaterar att ärendena inte utreds enhetligt eller med samma kvalitet över hela landet. Generellt tar det längre tid för it- och isöb-grupperna att vidta viktiga utredningsåtgärder än för de flesta andra grupper och de har även lägre redovisningsgrad, vilket delvis kan bero på att grupperna är under uppbyggnad och fortfarande saknar personal samt att metodstöden för deras arbete har dröjt.

Enligt Riksrevisionen är Polismyndighetens insatser mot att barn utnyttjas genom köp av sexuell handling kraftigt eftersatta i hela landet. Det aktiva spaningsarbetet nedprioriteras när inflödet av andra ärenden är stort, och en bidragande orsak till detta kan vara att dessa ärenden saknar organisatorisk hemvist.

Vidare anser Riksrevisionen att Polismyndighetens uppföljning styr mot att begränsa ärendebalanserna snarare än att främja brottsutredningar av hög kvalitet eller förebyggande arbete. Myndigheten utvärderar inte heller effektiviteten i olika metoder och organisationslösningar för verksamheten som hanterar internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn.

Enligt Riksrevisionen är åklagarkamrarna sårbara för omfattande isöb-ärenden, då sådana förundersökningar ofta innehåller omfattande material och låser personal under lång tid. Samtidigt saknar Åklagarmyndigheten etablerade rutiner för att hantera sådana situationer.

Iakttagelser som rör Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens interna stöd och kompetensutveckling

Riksrevisionen anser att det finns brister i polisens metodstöd för dessa ärenden, men noterar att nya stöd håller på att utvecklas. Vidare anser Riksrevisionen att Noa inte i tillräcklig utsträckning har tillvaratagit den metodutveckling som sker på regional och lokal nivå inom myndigheten. Polismyndigheten har inte heller tillhandahållit det it-stöd eller de utbildningar som krävs för en effektiv verksamhet när det gäller isöb-ärenden.

Riksrevisionens rapport innehåller följande redogörelse för hur utbildningsbehoven inom Polismyndigheten tillgodoses med tillfälliga lösningar (s. 53):

Till viss del sker utbildning utanför HR-avdelningens ramar. Exempelvis försöker de mer specialiserade grupperna att själva utbilda lokal- och områdespoliserna. Både RC3 och groominggrupper har mer informellt utbildat lokalpoliserna genom att informera om arbetet med respektive brottskategori och vad lokalpoliserna kan ta med sig i sitt eget arbete. Deskarna på RC3 lägger också tid på att kompetenshöja övrig polispersonal, såväl genom att åka ut och informera som att svara på frågor och lägga upp information på intranätet.

Noa har även genomfört insatsveckor mot prostitution och människohandel. Då har personal från Noa Underrättelseenhet åkt ut till intresserade lokalpolisområden och både utbildat personal och arbetat praktiskt med frågorna. Någon region har också köpt in exempelvis

barnförhørsutbildning från privata företag i väntan på att utbildningen ska ges inom Polismyndigheten.

Polismyndighetens internrevision har konstaterat att andelen färdigutbildade barnförhørsledare har minskat inom myndigheten; 2016 hade 43 procent av barnförhørsledarna gått igenom hela barnförhørsledarutbildningen, jämfört med 31 procent år 2020. I övrigt utbildas personalen genom praktiskt arbete och kollegor.

Riksrevisionen bedömer att Åklagarmyndigheten i allt väsentligt har tillhandahållit det metodstöd och de utbildningar som personalen efterfrågar. Däremot efterfrågar personalen ökade möjligheter till kollegialt utbyte och lärande.

Iakttagelser som rör Polismyndighetens samverkan med Åklagarmyndigheten och socialtjänsten

Riksrevisionen har granskat hur polis och åklagare samverkar med varandra och med kommunernas socialtjänst och sammanfattningsvis funnit att den operativa samverkan mellan polis och åklagare generellt sett fungerar bra.

Riksrevisionen pekar på att samverkan underlättas om det finns särskilt utpekade utredare och åklagare för de aktuella brotten och att det är en framgångsfaktor när polis och åklagare ger de gemensamma ärendena samma prioritet. Riksrevisionen konstaterar dock att polis och åklagare inte alltid är överens om vilka utredningsåtgärder som bör vidtas, bl.a. i fråga om huruvida allt övergreppsmaterial måste granskas eller om det räcker med ett riskbaserat urval.

Vidare anser Riksrevisionen att Polismyndighetens samverkan med socialtjänsten kan förbättras. Barnhusen och regionkoordinatorerna kan skapa samarbetsvägar, men hittills har dessa möjligheter inte utnyttjats särskilt mycket.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen anser att det finns effektivitetsbrister i polis och åklagares arbete för att motverka och hantera internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn.

Riksrevisionen bedömer att det har tagit lång tid för Polismyndigheten att implementera nationella riktlinjer och att det fortfarande saknas viktigt stöd för verksamheten i form av utbildningar och it-stöd. För att komma till rätta med problemen bör Polismyndigheten stärka sitt stöd och sin nationella styrning av verksamheten och satsa mer på det brottsförebyggande arbetet.

Riksrevisionen ger följande rekommendationer till Polismyndigheten:

- Säkerställ snarast att medarbetare har tillgång till de it-stöd och de utbildningar som krävs för att isöb-arbetet ska kunna bedrivas effektivt och rättssäkert. Det inbegriper bl.a. en effektivare beslutsordning för hur verksamhetens behov prioriteras och tillgodoses på ett samordnat sätt.
- Stärk processägarskapet för isöb-processen. Exempelvis bör processägaren i större utsträckning kvalitetssäkra polisregionernas metoder samt

utveckla uppföljning och utvärdering av verksamheten och dess organisering.

- Ge högre prioritet åt det förebyggande arbetet mot isöb-brott. Det kan handla om att utveckla samverkan med andra berörda myndigheter och organisationer, men även om att involvera lokalpolis och att patrullera på internet.

Riksrevisionen anser att Åklagarmyndigheten bör stärka stödet till åklagarkamrarna, exempelvis genom att inrätta en ämnesspecialist för isöb och inrätta en stödresurs som kan stötta kamrarna vid omfattande ärenden. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten kan också stärka sin samverkan genom att ha utpekad personal för brottstypen och gemensamma prioriteringar.

Riksrevisionen ger följande rekommendationer till Åklagarmyndigheten:

- Effektivisera utredningsarbetet i samverkan med Polismyndigheten, exempelvis genom att ta fram nationella principer för gemensamma prioriteringar av ärendena och hur omfattande övergreppsmaterial ska granskas.
- Stärk stödet till åklagarkamrarna, exempelvis genom att inrätta en ämnesspecialist för isöb-brott och stödresurser som kan ge temporärt stöd till åklagarkamrarna vid omfattande ärenden.

Riksrevisionen ger följande rekommendation till regeringen:

Säkerställ att verksamheten vid barnhusen blir mer enhetlig, håller hög kvalitet och är tillgänglig för alla utsatta barn och unga.

Skrivelsen

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

Sexualbrott mot barn tillhör de allvarligaste brotten och det är enligt regeringen av största vikt att polisens och åklagarnas arbete mot dessa brottstyper bedrivs effektivt. Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning, som visar att det finns effektivitetsbrister i båda myndigheternas arbete. Regeringen delar denna bild.

Regeringen har inhämtat underlag från myndigheterna om hur de ser på rapportens slutsatser och rekommendationer. De rekommendationer som riktar sig till myndigheterna redovisas men behandlas inte ytterligare i skrivelsen. I skrivelsen anger regeringen att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten anser att rekommendationerna till största delen är relevanta. Det är viktigt att myndigheternas brottsbekämpande förmåga fortsätter att utvecklas på ett positivt sätt, men regeringen konstaterar att myndigheterna är bäst lämpade att avgöra hur de ska organisera sig och hur resurserna ska fördelas internt för att myndigheterna på bästa sätt ska fullgöra arbetsuppgifterna. Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att det finns anledning att se över hur barnhusverksamheten kan utvecklas. Regeringen är

angelägen om att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten vidtar åtgärder för att säkerställa att deras arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn bedrivs effektivt och kommer att följa arbetet noga.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att förbättra möjligheterna att bekämpa internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn. En viktig del i regeringens politik har varit att stärka myndigheterna i rättskedjan genom ökade anslag, vilket har inneburit att bl.a. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har kunnat stärka den resurs som arbetar med denna typ av brott. När det gäller Polismyndigheten rekryterades ca 350 nya utredare under 2020 som är särskilt inriktade på våldtäkt, brott i parrelation och brott mot barn.

I Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2021 och 2022 begärs en särskild redovisning av det brottsutredande arbetet som rör brott mot barn. 2021 års regleringsbrev innehöll också återrapporteringskrav om internetrelaterade sexualbrott mot barn.

Många viktiga förändringar för att säkerställa barnets rätt till skydd mot alla former av våld och övergrepp har skett, t.ex. den gradvisa övergången till att vissa former av våld mot barn utreds på barnahus. Trots att mycket har gjorts utsätts många barn, och mörkertalet är sannolikt stort. Regeringen anser att det behövs ett sammanhållet, långsiktigt och strategiskt arbete som syftar till att säkerställa barnets rättigheter och att åtgärda det som inte fungerar i praktiken. Regeringen har därför tillsatt en utredning som senast den 31 maj 2022 ska lämna förslag på en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (dir. 2021:29). Utredaren ska ta fram förslag till mål för det långsiktiga arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn samt identifiera brister och möjliga åtgärder. Utredaren ska också lämna förslag på hur barnahusverksamheten kan utvecklas, t.ex. när det gäller att ge likvärdig tillgång till stöd till barn under hela brottmålsprocessen och genom nationell samordning.

Genom den aktuella skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Kompletterande information

Utredningen som beskrivits ovan antog namnet En uppväxt fri från våld (A 2021:02). Den 17 mars 2022 beslutade regeringen genom tilläggsdirektiv att förlänga utredningstiden till den 31 december 2022 (dir. 2022:17).

Utredningen om barn som misstänks för brott överlämnade i januari 2022 betänkandet Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott (SOU 2022:1) till regeringen. I betänkandet anges (s. 168 f.) att det under hösten 2021 infördes en ny utbildning vid Polismyndigheten, Utredning fördjudad barn, som kommer att ersätta den tidigare barnförhållsledarutbildningen liksom utbildningen för ungdomsbrottsutredare. Utbildningen riktar sig mot alla utredare som utreder brott där personer som är under 18 år förekommer som målsägande, vittne och misstänkt. I den nya utbildningen behandlas bl.a.

barnets rättigheter enligt barnkonventionen, processuella regler i fråga om barn, påföljdssystemet för straffmyndiga barn, bevisvärdering, barns särskilda utsatthet och beroendeställning, utvecklingspsykologi, förhörsmetoder i fråga om barn, socialtjänstens roll, samverkan mellan socialtjänst och andra aktörer samt sekretesslagstiftning. Utbildningen genomförs i Polismyndighetens egen regi och har 40 utbildningsplatser. Den omfattar 30 studiedagar, som fördelas över sju veckor. Undervisningen består till största delen av distansstudier, men även av några närstudiedagar. Utredningen föreslår att utbildningen utvärderas inom de närmaste åren, i syfte att utvärdera om det finns något behov av förändringar.

I februari 2021 publicerade Brottsförebyggande rådet (Brå) rapporten Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga (rapport 2021:1). I Brås uppdrag ingick att utvärdera tillämpning och behov av att utveckla den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 18 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), som gäller unga upp till 21 år. Brås slutsats av utvärderingen av tillämpningen var att bestämmelsen inte tillämpades fullt ut. Brå bedömde att aktörer upplever att sekretessen ofta utgör ett hinder för informationsdelning i det brottsförebyggande arbetet men att problemen inte nödvändigtvis skulle lösas genom ny lagstiftning. Ett första steg vore enligt Brå att tillmötesgå kraven på förtydliganden av hur lagstiftningen bör tolkas och tillämpas i praktiken samt att de berörda myndigheterna tog fram tydligare vägledning och riktlinjer för hur de sekretessbrytande bestämmelserna kan tolkas i det vardagliga arbetet.

I februari 2022 tillsattes en utredning inom Socialdepartementet om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten för att förebygga brott och öka skyddet för barn. Uppdraget ska redovisas senast den 8 mars 2023. Enligt ett pressmeddelande på regeringens webbsida tillsattes utredningen mot bakgrund av att socialtjänstens juridiska och praktiska svårigheter att få tillgång till nödvändig information under de senaste åren har lyfts fram i ett flertal sammanhang. Utredaren ska ge socialtjänsten tydligare verktyg i situationer då informationsdelning och inhämtning av information är nödvändigt och bl.a. ta ställning till

- hur socialnämndens möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke- och belastningsregistret inom ramen för en barnavårdsutredning kan utvidgas
- om det ska vara obligatoriskt för socialnämnden att återkoppla till den myndighet som gjort en orosanmälan till socialtjänsten
- om och i så fall hur möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 begärs att regeringen ska säkerställa att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten genomför åtgärder i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Liknande förslag finns i kommittémotionerna 2021/22:4414 av Helena

Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 1 och 2021/22:4423 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.

I kommittémotion 2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 3 föreslås att regeringen ska stärka och säkerställa barnahusens arbete och tillgänglighet i hela landet i enlighet med rekommendationen i Riksrevisionens rapport. Liknande förslag finns i kommittémotionerna 2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och 2021/22:4423 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

I kommittémotion 2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 föreslås att regeringen ska säkerställa att det finns tillräckligt med färdigutbildade barnförhållare.

I kommittémotion 2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 2 efterfrågas en översyn av sekretesslagstiftningen i syfte att stärka samordningen mellan berörda myndigheter när det gäller övergrepp mot barn.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från den allmänna motionstiden 2019/20 (bet. 2019/20:JuU29 s. 51 f.) föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet man bor. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:233).

Våren 2021 föreslog utskottet på nytt ett tillkännagivande till regeringen om barnahus (bet. 2020/21:JuU27). Utskottet anförde då följande (s. 72):

I slutredovisningen av uppdraget gällande utvärdering av barnahusverksamheterna i Sverige framgår det att många barnahus fungerar bra men att det finns regionala skillnader. Detta medför risker för att barn som utsatts för brott inte får ett likvärdigt bemötande, stöd och skydd, något som i framtiden kan komma att innebära stora svårigheter för det utsatta barnet. Det är enligt utskottets mening viktigt att bristerna som slutredovisningen pekade på åtgärdas skyndsamt.

Förra året tillkännagav riksdagen att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet för att förbättra likvärdigheten och tillgången för alla barn oavsett var i landet man bor. Regeringen bör därför skyndsamt presentera en sådan nationell plan som ska innehålla förebyggande åtgärder samt åtgärder när ett barn blivit utsatt. Planen ska tydliggöra vilket ansvar alla aktörer har, och när det finns brister ska förbättringar föreslås.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:345).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att sexualbrott mot barn tillhör de allvarligaste brotten och att det är av största vikt att polisens och åklagarnas arbete mot dessa brottstyper bedrivs effektivt. Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning och anser att den utgör ett värdefullt bidrag när det gäller

att förbättra myndigheternas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn.

Utskottet ser allvarligt på de effektivitetsbrister som har framkommit i Riksrevisionens granskning när det gäller polisens och åklagarnas arbete, särskilt när det gäller myndigheternas styrning och organisering av isöb- verksamheten. Utskottet noterar att det i skrivelsen anges att myndigheterna till största delen anser att rekommendationerna är relevanta, men däremot anges inte om eller på vilket sätt rekommendationerna kommer att tas om hand. Utöver detta hänvisar regeringen till att det finns återrapporteringskrav i myndigheternas regleringsbrev om brott mot barn. Utskottets uppfattning är att de redovisade åtgärderna inte är tillräckliga. Regeringen bör säkerställa att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten vidtar åtgärder i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2021/22:4414 (C) yrkande 1, 2021/22:4419 (M) yrkande 1 och 2021/22:4423 (KD) yrkandena 2 och 3.

Utskottet instämmer i Riksrevisionens bedömning att barnahusverksamheten måste bli mer enhetlig, hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla utsatta barn och unga. Till bemötande av Riksrevisionens rekommendation till regeringen om att säkerställa detta hänvisas i skrivelsen till den pågående utredningen En uppväxt fri från våld, som kommer att redovisa sitt uppdrag först i slutet av året. Utskottet menar att det krävs fler och skyndsamma åtgärder från regeringens sida för att komma till rätta med de brister som Riksrevisionen har identifierat när det gäller barnahusverksamheten. Utskottet noterar att flera av bristerna har varit kända en längre tid och att riksdagen har riktat flera tillkännagivanden till regeringen om detta. Utskottet anser att regeringen bör säkerställa att verksamheten vid barnahusen blir mer enhetlig, håller hög kvalitet och är tillgänglig för alla utsatta barn och unga, i enlighet med rekommendationen i Riksrevisionens rapport. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2021/22:4414 (C) yrkande 3, 2021/22:4419 (M) yrkande 2 och 2021/22:4423 (KD) yrkande 1.

I Riksrevisionens rapport anges att mindre än tredjedel av barnförhållningsledarna har gått igenom hela barnförhållningsledarutbildningen och att andelen har minskat de senaste åren. Enligt utskottet är detta en oroväckande utveckling. Detsamma gäller uppgifterna i rapporten om att utbildningsbehoven inom Polismyndigheten tillgodoses med tillfälliga lösningar. Även om en ny utbildning har inrättats, som ersatt den tidigare barnförhållningsledarutbildningen, menar utskottet att det behöver vidtas skyndsamma åtgärder för att fler förhållningsledare som arbetar med barn ska anses ha slutfört relevant utbildning för detta. Utskottet anser därför att riksdagen bör rikta ett tillkännagivande till regeringen om att säkerställa att det finns tillräckligt många färdigutbildade barnförhållningsledare. Utskottet tillstyrker därför motion 2021/22:4419 (M) yrkande 3.

Utskottet instämmer i Riksrevisionens bedömning att Polismyndighetens samverkan med socialtjänsten kan förbättras. Utskottet noterar att sådan samverkan är särskilt viktig när det gäller brottstyper som kräver en kombination av aktiv spaning och uppsökande verksamhet, vilket ofta är fallet när det t.ex. gäller utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. För att en bättre samverkan mellan polis, åklagare och socialtjänst också ska leda till att fler fall av övergrepp mot barn förebyggs och klaras upp krävs att information kan delas på ett effektivt sätt mellan dessa aktörer. Utskottet anser därför att regeringen bör ta initiativ till en översyn av sekretessreglerna på området, för att säkerställa att de är ändamålsenligt utformade när det gäller arbetet med att motverka övergrepp mot barn. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2021/22:4414 (C) yrkande 2.

Avslutningsvis föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservationer

1. Polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, punkt 1 (S, V)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S) och Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 1,

2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4423 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi menar att Riksrevisionens rekommendationer på ett tydligt sätt identifierar de brister som finns och lämnar förslag på konkreta åtgärder. I skrivelsen anges att myndigheterna uppfattar att rekommendationerna till största delen är relevanta. Vår utgångspunkt är givetvis att myndigheterna kommer att vidta åtgärder i syfte att förbättra arbetet när det gäller internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn och att regeringen kommer att följa detta arbete. Mot den bakgrunden ser vi inget behov för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi anser därför att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

2. Barnförhållning, punkt 3 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Martin Marmgren (MP) och Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Vidareutbildning och placering av personal sådana frågor om Polismyndighetens inre organisation som vi menar att myndigheten själv bör förfoga

över. Det är positivt att en ny utbildning har inrättats vid Polismyndigheten, som riktar sig mot alla utredare som utreder brott där personer som är under 18 år förekommer som aktörer. Dessutom har Utredningen om barn som misstänks för brott föreslagit att den nya utbildningen utvärderas om några år, vilket vi instämmer i. Mot den bakgrunden anser vi att det saknas skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen om att säkerställa antalet färdigutbildade barnförhållare. I enlighet med detta anser vi att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

3. Översyn av sekretesslagstiftningen, punkt 4 (S, V)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S) och Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Frågor om hinder för informationsutbyte mellan myndigheter, bl.a. polisen och socialtjänsten, är uppmärksammade och det pågår arbete i olika former för att förbättra samarbete mellan myndigheter och öka skyddet för barn som utsätts för brott. Eftersom svårigheter när det gäller socialtjänstens möjligheter till informationsutbyte har lyfts i olika sammanhang på senare tid ser vi positivt på att en utredning om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten nyligen har tillsatts. Mot denna bakgrund anser vi att det inte finns skäl för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi anser därför att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2021/22:105 Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn.

Följdmotionerna

2021/22:4414 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och säkerställa arbetet med att utreda och beivra internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av sekretesslagstiftningen för att stärka samordningen mellan berörda myndigheter avseende övergrepp riktade mot barn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och säkerställa barnhusens arbete och tillgänglighet i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4419 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att säkerställa att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten genomför åtgärderna som Riksrevisionen rekommenderar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska genomföra Riksrevisionens rekommendation avseende barnhusen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att säkerställa att det finns tillräckligt med färdigutbildade barnförhållare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4423 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enhetlighet i verksamheten med barnhus och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Polismyndighetens arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp på barn och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Åklagarmyndighetens arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp på barn och tillkännager detta för regeringen.